

NAKİT AKIŞ TABLOLARININ İÇERİK ANALİZİ YÖNTEMİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ*

Evaluation Of Cash Flow Statements By Content Analysis Method

Arş.Gör. Hakan CAVLAK
Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İstanbul/Türkiye
Arş.Gör. Yasin CEBECİ
Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İstanbul/Türkiye
Necati GÜNEŞ
Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İstanbul/Türkiye

Cavlak, H.; Cebeci, Y. ve Güneş, N. (2017). "Nakit Akış Tablolarının İçerik Analizi Yöntemi ile Değerlendirilmesi",
Vol:3, Issue:13; pp:234-246 (ISSN:2149-8598)

ARTICLE INFO

Article History

Makale Geliş Tarihi

Article Arrival Date

26/07/2017

Makale Yayın Kabul Tarihi

The Published Rel. Date

21/08/2017

Anahtar Kelimeler

Nakit Akış Tabloları, BİST
30, İçerik Analizi.

Keywords

Cash Flow Statements,
BİST 30, Content Analysis.

ÖZ

Nakit akış tablosu, finansal durum tablosu ve kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu ile birlikte dikkate alındığında şirket ilgililerine; net aktiflerdeki değişimi, finansal yapıyı ve nakit akışlarının tutarını ve zamanlamasını değerlendirebilmesi için gerekli bilgiyi sağlar. Bu çalışmada BİST 30 şirketlerinin nakit akış tabloları içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Bu kapsamda ilgili şirketlerin nakit akış tablolarında yer alan nakit hareketleri; işletme, yatırım ve finansman faaliyetleri temelinde oransal olarak tespit edilmiştir. Ayrıca her bir faaliyetin alt kalemleri tespit edilmiş ve bunların da yer aldığı faaliyet içerisindeki oranları saptanmıştır. Bu analiz ile hem BİST 30 şirketlerinin nakit akışlarının durum tespitinin yapılması hem de şirket ilgililerinin nakit hareketlerinin etkili olduğu alanlarda doğru karar almalarına yardımcı olması amaçlanmıştır.

ABSTRACT

When the cash flow statement is considered together with the statement of financial position and profit or loss and other comprehensive income statement; provide the necessary information to exchange of net assets, the financial structure and the timing and amount of cash flows. In this study, cash flow statements of BİST 30 companies were evaluated by content analysis method. In this context, cash movements included in the cash flow statements of the related companies; have been determined proportionally on the basis of operating, investment and financing activities. Furthermore, the sub-items of each activity are identified and their ratios in the activity in which they are included are determined. With this analysis, it is aimed that both BİST 30 companies can determine the cash flows and help companies to make the right decisions in areas where their cash movements are effective.

1. GİRİŞ

İşletme yöneticilerinin temel amacı, işletme faaliyetlerinden sürekli ve tatminkar bir kâr sağlamak ile işletmenin sürekli olarak sağlıklı bir finansal duruma sahip olmasını gerçekleştirmektir. Bu amacın gerçekleşmesi, gelecek dönemlere ait faaliyetlerin etkili bir şekilde planlanması ile yeterli yönetim kontrolünün bulunmasına bağlıdır. İşletmenin cari dönemine ait finansal tablolar, işletmenin en önemli yönetim kontrol aracını oluştururken, işletme yöneticileri gelecek dönemlere ilişkin faaliyetlerin planlanmasında da cari dönemle geçmiş dönemlere ait finansal tablolardan yararlanmaktadırlar.

Diğer taraftan, bir işletmenin ayakta kalabilmesi ve sürekliliğini sağlayabilmesi, işletmenin sürdürülebilir kârlılık sağlamasıyla ve borçlarını ödeme gücüyle yani likiditesi ile ilgilidir. İşletmenin

*Bu çalışma 18-20 Mayıs 2017 tarihleri arasında Alanya Alaattin Keykubad Üniversitesi evsahipliğinde düzenlenen II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulmuştur.

kârlılığı, yaptığı ticari faaliyetler sonucunda gelirlerinin giderlerinden fazla olması, bir başka ifade ile yaptığı yatırımlardan pozitif getiri sağlayabilmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. İşletmenin kârlılık derecesini (finansal performans) ve finansal durumunu, bilanço ve gelir tablosunu analiz ederek ortaya koymak mümkündür. Ancak, bilançodaki veriler statik olduğu için ve gelir tablosunda da nakit akışı gerektirmeyen kalemler bulunduğundan, bu finansal tablolar işletmenin borçlarını ödeme gücünü tespit etmek konusunda yeterli değildir.

Nakit akış tablosu, işletmenin belirli bir dönem boyunca sağladığı nakit akışlarını, bu nakit akışlarını hangi faaliyetlerden elde ettiği ve hangi faaliyetlerde kullandığını göstermektedir. Dolayısıyla finansal tablo kullanıcıları açısından işletmenin ödeme gücünü gösteren önemli bir tablodur. Özellikle de kredi verenler açısından işletmenin nakit yaratabilme gücü yani borçlarını geri ödemek için yeterli nakde sahip olup olmadığı, işletme kârlılığından bile daha önemli bir gösterge olarak karşımıza çıkmaktadır. Nakit akış tablosu cari döneme ait nakit akışları ile ilgili detaylı bilgi verdiği gibi aynı zamanda işletmenin gelecekteki nakit akışlarının tahmin edilmesinde de önemli bir rol oynamaktadır. Çeşitli modellerle nakit akışlarının bugünkü değerinin hesaplanması da işletme ile ilgili yatırım kararları alacak finansal tablo kullanıcılarına fikir vermektedir.

Nakit akış tablosu, tahakkuk esası baz alınarak hazırlanmış gelir tablosu ile dönem boyunca gerçekleşmiş nakit akışları arasında mutabakat sağlamaktadır. Gelir tablosunda net kârın hesaplanabilmesi için, o tarih itibarıyla tamamlanmış ve tamamlanmamış işlemler dikkate alınmakta, dolayısıyla gelir ve giderlerin tahakkukları ile ilgili bazı varsayımların yapılması gerekmektedir. Gelir tablosundaki kalemlerle ilgili ne kadar çok varsayım yapılıyor ise bu varsayımlar ile ilgili sonuçlarda o kadar çok hata yapma ve finansal tablo kullanıcılarını yanıltma ihtimali ortaya çıkmaktadır. Nakit akış tablosu, gerçekleşmiş nakit girişlerini ve çıkışlarını dikkate aldığı için işletmenin değerlendirilmesinde objektif bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada, işletmelerin nakit yaratabilme gücünü ve nakit akışlarının kaynaklarını ve kullanımlarını gösteren Nakit Akış Tablosu ele alınmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde; nakit akış tablosunun tanımı, önemi ve yararlarından bahsedilmiştir. İkinci bölümde; nakit akış tablosunun, Türkiye Muhasebe Standartları'nda nasıl yer aldığına ve ilgili standart olan TMS 7 Nakit Akış Tabloları standardındaki temel düzenlemelerin neler olduğuna değinilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise BİST 30 endeksinde yer alan şirketlerin nakit akış tabloları analiz edilmiş ve çeşitli değerlendirmelerde bulunulmuştur.

2. NAKİT AKIŞ TABLOSU TANIMI, ÖNEMİ VE YARARLARI

2.1. Nakit Akış Tablosu Tanımı ve Önemi

Nakit akış tablosunun ilk versiyonu olan *finansal durumdaki değişiklikler tablosu*, ilk kez 1971 yılında Amerikan Muhasebe İlkeleri Kurulu tarafından zorunlu hale getirilmiştir. Daha sonra nakit akış tablosu olarak ismi güncellenen bu tablo, gelir tablosundaki eksiklikleri karşılamak için düzenlenmiş (Fridson ve Alvarez, 2002:91) ve birbirini izleyen iki dönem arasındaki nakit ile nakde eşdeğer varlık tutarlarındaki değişmeyi açıklamayı amaçlamıştır (Akdoğan ve Tenker, 2010:358).

Nakit akış tablosu, belirli bir dönemde işletmenin nakit kaynaklarını ve bunları kullandığı alanları, nakit girişi sağlamayan veya nakit çıkışı gerektirmeyen işlemler de dikkate alınarak gösteren bir tablodur (Çabuk ve Lazol, 2010:64). Bir başka tanımda nakit akış tablosu, genellikle bir hesap dönemi için düzenlenmekle birlikte daha uzun dönemler için de hazırlanabilen, işletmenin gelecekteki nakit giriş ve çıkışlarını gösteren tablodur (Durmuş ve Arat, 2000:252).

Nakit akışı, işletmelerin sağlıklı bir finansal yapıya sahip olmalarında ve hedeflere ulaşmalarında önemli rol oynamaktadır. Nakit akışı hakkında bilgi sunan nakit akış tablosu, işletmeyi başarısızlığa götüren sorunların çözülmesine ışık tutar. Bazı işletmelerin iflas etme nedenlerinin başında, finansal yükümlülüklerini yerine getirecek yeterli nakde sahip olmamaları gelmektedir ki sırf bu açıdan bile bu tablonun önemi ortaya çıkmaktadır (Chambers, 2009:167).

Nakit akış tablosu, bilanço ve gelir tablosundan bazı noktalarda ayrılmaktadır. Bilançoda, işletmenin bilanço tarihindeki nakit durumu gösterilirken nakit hareketleri yer almamaktadır. Gelir tablosunda yer alan bazı kalemler nakit hareketi doğurmazlar. Buna karşılık nakit akış tablosunda yer alan bazı kalemler de gelir tablosunda yer almaz. Örneğin, tahakkuk etmiş gelir ve giderler ile amortismanlar,

şüpheli alacaklar karşılığı ve benzeri kalemler nakit işlemi olmamakla birlikte gelir tablosunda yer almaktadır. Varlık satın alınması, hisse senedi çıkarılması, borç ödenmesi ve benzeri ise nakit akış tablosunda yer alırken, gelir tablosunda yer almamaktadır (Savcı, 2010:129).

Nakit akış tablosu, fon akım tablosundan da bazı noktalarda ayrılmaktadır. Geniş anlamda fon, nakit kavramını içeren bir sözcüktür. Buna göre fon akım tablosunda, işletmede kullanılan tüm finansman kaynakları dikkate alınırken nakit akış tablosunda finansman kaynağı olarak para, vadesiz mevduat ve görüldüğünde tahsil edilecek çekler kabul edilmektedir (Durmuş ve Arat, 2000:253).

İşletmenin borçlarını ödeyebilme gücünün olup olmadığı, ortaklara temettü dağıtılıp dağıtılamayacağı ve benzeri bilgileri üreten nakit akış tablosu, en çok yöneticiler nakit yönetimleri tarafından kullanılır. Bunun yanı sıra, yatırımcılar ve işletmeye kredi verenler de nakit akış tablosundan yararlanırlar (Savcı, 2010:129). Nakit akış tablosunun bir diğer kullanım amacı ise işletmenin finansal esnekliğinin değerlendirilmesidir. Finansal esneklikten anlatılmak istenen; işler kötü gittiğinde, işlerin yürütülmesi, borçların ödenmesi ve işletmenin rekabet durumunu devam ettirecek diğer ödemelerin yapılması için işletmenin kapasitesini göstermesidir (Fridson ve Alvarez, 2002:99).

Nakit akış tablosu finansal analiz için çok önemli olmamakla birlikte bu tablodan analizi destekleyici bir unsur olarak yararlanılmaktadır. Finansmana ilişkin daha çok bilgi üreten nakit akış tablosu, finansal planlamada önemli ölçüde kullanılmaktadır (Durmuş ve Arat, 2000:252).

2.2. Nakit Akış Tablosunun Yararları

Nakit akış tablosu, diğer finansal tablolarla kullanıldığı zaman işletme paydaşlarına işletmenin net aktiflerindeki değişimi, finansal yapısını (likidite ve borç ödeme gücü dahil) ve nakit akışlarının tutar ve zamanlamasını değişen koşullara ve fırsatlara uyum sağlamak amacıyla etkileme yeteneğini değerlendirebilmesi için gerekli bilgiyi sağlamaktadır (KGK, 2017b:pr.4).

Bununla birlikte nakit akış tablosunu kullanan yöneticilerin bu tablodan sağladığı yararlar hakkında şunları söylemek mümkündür (Şensoy, 2002:56):

- ✓ İşletmenin likiditesini değerlendirmek,
- ✓ Kâr payı dağıtım politikasını belirlemek (ödemeleri arttırmak veya azaltmak),
- ✓ Yatırım ve finansman ihtiyaçlarını planlamak,
- ✓ Kısa süreli finansmana ihtiyaç olup olmadığını belirlemektir.

Nakit akış tablosu, işletmeler arasındaki aynı işlem ve olaylar için farklı muhasebe uygulamalarının etkilerini elimine ederek farklı işletmelerin performans raporlamalarının karşılaştırılabilmesine olanak vermektedir (KGK, 2017b:pr.4). Bu açıdan, yatırımcı ve borç verenlerin nakit akış tablolarından sağladığı yararlar hakkında şunlar ifade edilebilir (Şensoy, 2002:56):

- ✓ İşletme yöneticilerinin nakit akışını yönetme beceresini değerlendirmek,
- ✓ Gelecekte olumlu nakit akışı üretme becerisini değerlendirmek,
- ✓ Borç ödeme yeteneğini değerlendirmek,
- ✓ Faiz ve kâr payı ödeme yeteneğini değerlendirmek,
- ✓ Ek finansmana ihtiyaç olup olmadığını değerlendirebilmek,
- ✓ Yatırım ve finansman faaliyetlerinin nakit ve nakit dışı etkilerini göstermek,
- ✓ Gelir tablosunda görünen net kâr rakamı ile faaliyetlerden doğan net nakit akışı arasındaki farkları açıklamak,
- ✓ Mali analiz açısından karşılaştırılacak işletmelerin uyguladıkları farklı muhasebe politikalarının etkilerini azaltarak daha tutarlı yorum yapılmasına olanak sağlamak.

Özetle, kan insanın yaşaması için neyse nakit de işletme için odur. Nakit akış tablosu ise tansiyon ölçüm cihazıdır. İşletme yeterli nakit akışı olmadan satın alma, üretim, pazarlama, dağıtım ve benzeri faaliyetleri yürütemez. Gerçekten de nakit akış tablosu, işletme için nakit yaratan faaliyetleri ve nakit çıkışına neden olan faaliyetleri çok açık bir şekilde görmeye imkân sağlamaktadır (Schmidlin,

2014:37). Nakit akış tablosundan ifade edilen tüm yararların sağlanması ise nakit bütçesi yardımı ile mümkün olmaktadır. Nakit bütçesi, bir işletmenin gelecekteki bir zaman dilimi için nakit giriş ve çıkışlarının tahmini yapılarak gerekli düzenlemelere olanak sağlayan bir planlama faaliyetidir (Aydın vd., 2006:162).

3. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARINDA NAKİT AKIŞ TABLOSU

Türkiye Muhasebe Standartları ile ilgili şirketler için 2005 yılında itibaren bir zorunluluk haline gelen nakit akış tablosu, Türkiye’de *Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği* ile 1994 yılında uygulamaya girmiştir. Ancak muhasebe standartları düzenlemeleri gelene kadar SPK şirketleri ve büyük firmalar dışında pek düzenlenmemiştir (Akdoğan ve Tenker, 2010:358).

Türkiye Muhasebe Standartları setinde nakit akış tablosu, temel olarak iki standartta önemli düzenlemelere sahiptir. Bunlardan birincisi, *TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu* standardındaki düzenlemedir. Bu standartta nakit akış tablosu, işletmelerin hazırlayacağı tam bir finansal tablolar seti içerisinde yer almakta, dolayısıyla standartlara göre raporlama yapacak işletmelerin nakit akış tablosu hazırlamaları zorunluluk arz etmektedir.

TMS 1 standardında, nakit akış tablosu ile ilgili olarak bu tablodan sağlanacak olan nakit akış bilgilerinin, finansal tablo kullanıcılarına işletmenin nakit ve nakit benzerlerini yaratma becerisini ve işletmenin bu nakit akışlarını kullanma ihtiyacını değerlendirmede temel oluşturduğu (KGK, 2017a:pr.111) ifade edilmektedir.

Nakit akış tablosu ile ilgili olarak Türkiye Muhasebe Standartları setinde yer alan ve özellikle olarak nakit akış tablosuna dair düzenlemeleri içeren standart, *TMS 7 Nakit Akış Tabloları* standardıdır. Bu standartta yer alan düzenlemelere dair özet bilgiler aşağıda alt başlıklar halinde verilmektedir.

3.1. TMS 7 Nakit Akış Tabloları: Amaç ve Kapsam

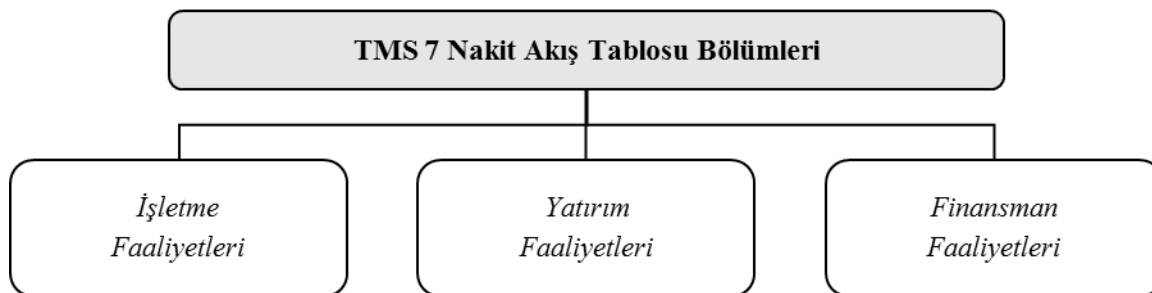
TMS 7’nin amacı, Kamu Gözetimi Kurumunun (KGK) yayınladığı standart setinde, “Bu standardın amacı; işletme, yatırım ve finansman faaliyetlerinden dönem boyunca elde edilen nakit akışlarını sınıflandıran nakit akış tablosu vasıtasıyla, bir işletmenin nakit ve nakit benzerlerindeki tarihi değişikliklere ilişkin bilgi sağlaması hususunu düzenlemektedir.” şeklinde açıklanmaktadır (KGK, 2017b:2).

Aynı standart setinde TMS 7’nin kapsamı konusunda “İşletmeler bu standarda göre Nakit Akış Tablosu hazırlamalı ve finansal tabloların hazırlandığı her dönem için finansal tabloların ayrılmaz parçası olarak sunulmalıdır.” ve “Tüm işletmelerin nakit akış tablosu hazırlamaları zorunludur.” denilmektedir (KGK, 2017b:pr.1).

3.2. TMS 7 Nakit Akış Tabloları: İçerik ve Sunum

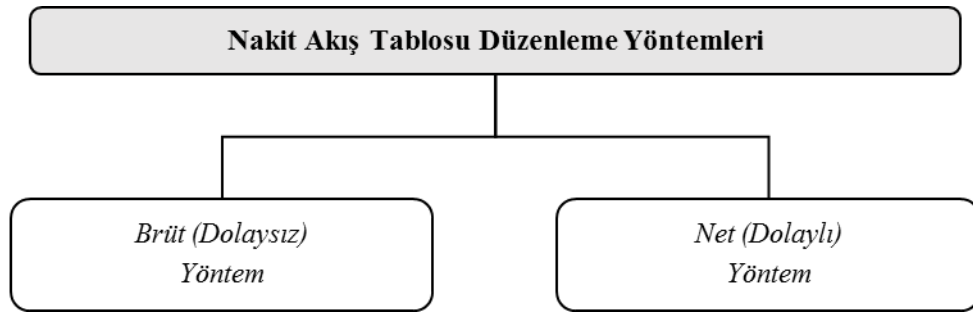
İşletmeler, nakit akış tablosunda, döneme ilişkin nakit akışlarını, Şekil 1’de de gösterildiği gibi “*işletme faaliyetleri*”, “*yatırım faaliyetleri*” ve “*finansman faaliyetleri*” olarak sınıflandırarak, kendi yapılarına uygun bir şekilde sunarlar (Collings, 2013:222).

Şekil 1: TMS 7: Nakit Akış Tablosu Bölümleri

Ayrıca işletmeler faaliyetlerin sınıflandırdıktan sonra işletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışlarını, Şekil 2’de de belirtilen yöntemlere göre raporlayabilirler (Özerhan ve Yanık, 2012:89):

Şekil 2: Nakit Akış Tablosu Düzenleme Yöntemleri

- ✓ Brüt nakit girişleri ve brüt nakit çıkışlarına ait ana grupların belirtildiği: *Brüt (Dolaysız) Yöntem*.
- ✓ Net kâr/zararın, gayri nakdi işlemlerin, geçmiş veya gelecek işlemlerle ilgili nakit giriş ve çıkışları tahakkuklarının veya ertelemelerinin ve yatırım veya finansman faaliyetleriyle ilgili nakit akışlarına ilişkin gelir ve gider kalemlerinin etkilerine göre düzeltilindiği: *Net (Dolaylı) Yöntem*.

Dolaysız yöntem, dolaylı yöntemle göre gerçek nakit akışlarının kalitesini ve nakit kullanımlarının gerçeğe uygunluğunu daha iyi göstermektedir. Ayrıca bu yöntem, gelecekteki nakit akışlarının tahmininde daha iyi sonuç vermektedir. Dolaylı yöntem ise net gelirden çalışma sermayesinin değişimini göstermektedir. Bu yöntemin başlıca avantajı, işletmenin faaliyet karı ile buradan sağladığı net nakit akışlarının farkını ortaya çıkarmasıdır (Elliott ve Elliott, 2011:671).

Ayrıca KGG, uygulama birliğinin sağlanması açısından nakit akış tablolarının Türkiye içinde raporlanmasında, brüt yöntemin uygulanmasını tavsiye etmektedir. Bu yöntemde önemli brüt nakit giriş ve çıkışlarına ilişkin bilgiler; işletmenin muhasebe kayıtlarından veya satışlar, satışların maliyeti ve gelir tablosu kalemlerinden sağlanmaktadır (Gökçen vd., 2016:237).

Nakit akış tabloları standardı uyarınca işletmenin nakit girişlerinin ve nakit çıkışlarının sonucu oluşan nakit akışları, Şekil 1’de de bahsedildiği üzere üç tür faaliyet sonucu oluşmaktadır. Bu faaliyetlerin tanımları aşağıda kısaca verilmektedir.

3.2.1. İşletme Faaliyetleri

İşletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları, dış finansman kaynaklarına ihtiyaç duyulmadan işletmenin; borçlarını geri ödeyebilmesi, faaliyetlerini sürdürebilmesi, kar payı ödemelerini yapabilmesi ve yeni yatırımlara başlayabilmesinin mümkün olup olmadığı hususlarında temel bir gösterge teşkil etmek üzere sunulur. İşletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları ile ilgili belli başlı kalemlere ilişkin bilgi, diğer bilgilerle birlikte değerlendirilerek, gelecekte oluşacak nakit akışlarına ilişkin tahminlerde kullanılabilir (KGG, 2017b:pr.13).

3.2.2. Yatırım Faaliyetleri

Yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarının ayrı olarak gösterilmesi önem arz eder; çünkü gelecekte işletmeye gelir ve nakit akışı sağlaması öngörülen kaynaklar için yapılan harcamaların düzeyi gösterilmiş olur. Yalnızca, finansal durum tablosunda (bilançoda) varlık muhasebeleştirilmesi sonucunu doğuran harcamalar, yatırım faaliyeti olarak sınıflandırılmaya uygundur (KGG, 2017b:pr.16).

3.2.3. Finansman Faaliyetleri

Finansman faaliyetlerine ilişkin nakit akışları, işletmeye sermaye sağlayanların işletmenin gelecekteki nakit akışlarından talep edecekleri kısmın belirlenmesini sağlamak üzere ayrı olarak açıklanır (KGG, 2017b:pr.17). Üç ayrı faaliyet sonucu oluşan nakit akışına dair tutarlar ise aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi hesaplanmaktadır (Stolowy vd., 2013:500).

Tablo 1: Nakit Akış Tablosu Tutarlarının Hesaplanması

İşletme faaliyetlerinden sağlanan net nakit	A
Yatırım faaliyetlerinden sağlanan net nakit	B
Finansman faaliyetlerinden sağlanan net nakit	C
Nakit ve nakit benzerlerindeki net artış/azalış	D=A+B+C
Dönembaşı nakit ve nakit benzerleri	E
Dönemsonu nakit ve nakit benzerleri	F=D+E

3.3. TMS 7 Nakit Akış Tabloları: Özellikli Durumlar

TMS 7 uyarınca düzenlenen nakit akış tablosunda yukarıda sayılan faaliyetlerin yanında işletmeler, içinde bulundukları ticari ortama göre bazı özel durumlar ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Standarttaki düzenlemelerde de bu özellikli durumlara ait açıklamalara yer verilmektedir (Sağlam vd., 2012:92). Bu durumlar şunlardır (KKG, 2017b:pr.25,31,35,39,43):

- ✓ **Yabancı Paraya Dayalı İşlemlere İlişkin Nakit Akışları:** Nakit akışı gerçekleşme tarihindeki kurlar üzerinden ilgili işletmenin fonksiyonel para birimine çevrilir. Yabancı ülkedeki bağlı şirketlerin nakit akışları da gerçekleştiği tarihteki kur kullanılarak yabancı ülkede kullanılan para biriminden, işletmenin fonksiyonel para birimine çevrilir.
- ✓ **Faiz ve Temettümler:** Faiz ve temettümlere ilişkin nakit giriş ve çıkışları, dönemler arasında tutarlı bir şekilde işletme, yatırım ve finansman faaliyetleriyle ilgili oluşlarına göre sınıflandırılır. Temettü ödemeleri, elde edilen finansman kaynaklarının maliyetlerini oluşturduklarından finansman faaliyetlerine ilişkin nakit akışı olarak sınıflandırılabilir.
- ✓ **Vergiler:** Kesin olarak finansman ve yatırım faaliyetleri ile ilgili olmadıkça, işletme faaliyetlerinden nakit akışı olarak sınıflandırılır. Finansman ve yatırım faaliyetleri ile ilgili olmasına rağmen, vergi ile ilgili nakit akışı, vergiyi doğuran işlem veya olaydan farklı bir dönemde gerçekleşirse, vergi ile ilgili bu nakit akışı, işletme faaliyetleri sınıfında gösterilir.
- ✓ **Bağlı Ortaklıklar, İştirakler ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar:** Bağlı ortaklıklar veya iştirakler maliyet esaslı veya öz kaynak yöntemi ile muhasebeleştirildiğinde, ana ortaklık ile bağlı ortaklıklar ve iştirakler arasındaki nakit akışları nakit akış tablosunda gösterilir.
- ✓ **Nakit Akışı Yaratmayan İşlemler:** Yatırım ve finansman faaliyetlerinden nakit ve nakit benzeri kullanımı gerektirmeyen işlemler, nakit akış tablosunda yer almaz. Aktiflerin borçlanma veya finansal kiralama yoluyla elde edilmesi, bir işletmenin hisse senedi ihracı yoluyla elde edilmesi, borçların öz kaynağa dönüştürülmesi işlemleri, nakit akışı yaratmayan işlemlere örnek olarak verilebilir.

4. BİST 30 ŞİRKETLERİNİN NAKİT AKIŞ TABLOLARI HAKKINDA BİR ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Çalışmada öncelikle Nisan 2017 itibarıyla Borsa İstanbul (BİST) 30'da yer alan şirketlerin 2015 yılına ilişkin nakit akış tabloları incelenerek hangi yönteme (brüt / net yöntem) göre sunum yaptıkları tespit edilmesi amaçlanmıştır. Sunulan nakit akış tablolarındaki faaliyet türlerinin ağırlıkları ile söz konusu faaliyetlerin içeriklerinin tespit edilmesi ise araştırmanın diğer amaçlarını oluşturmaktadır.

Bu amaçlar doğrultusunda BİST 30 endeksinde yer alan şirketlerin 2015 yılına ilişkin nakit akış tabloları Kamuoyu Aydınlatma Platformu (KAP) resmi internet sitesinden temin edilerek içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Söz konusu şirketlerden Koza Altın İşletmeleri A.Ş.'nin 2015'teki nakit akış tablosuna şirketin Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilmesi nedeni ile ulaşılamamıştır. Özetle, çalışma kapsamında 29 şirket analiz edilmiş olup, bunların 6 tanesi bankalardan geriye kalan 23 şirket ise bankalar hariç şirketlerden oluşmaktadır.

4.2. Araştırmanın Bulguları ve Değerlendirilmesi

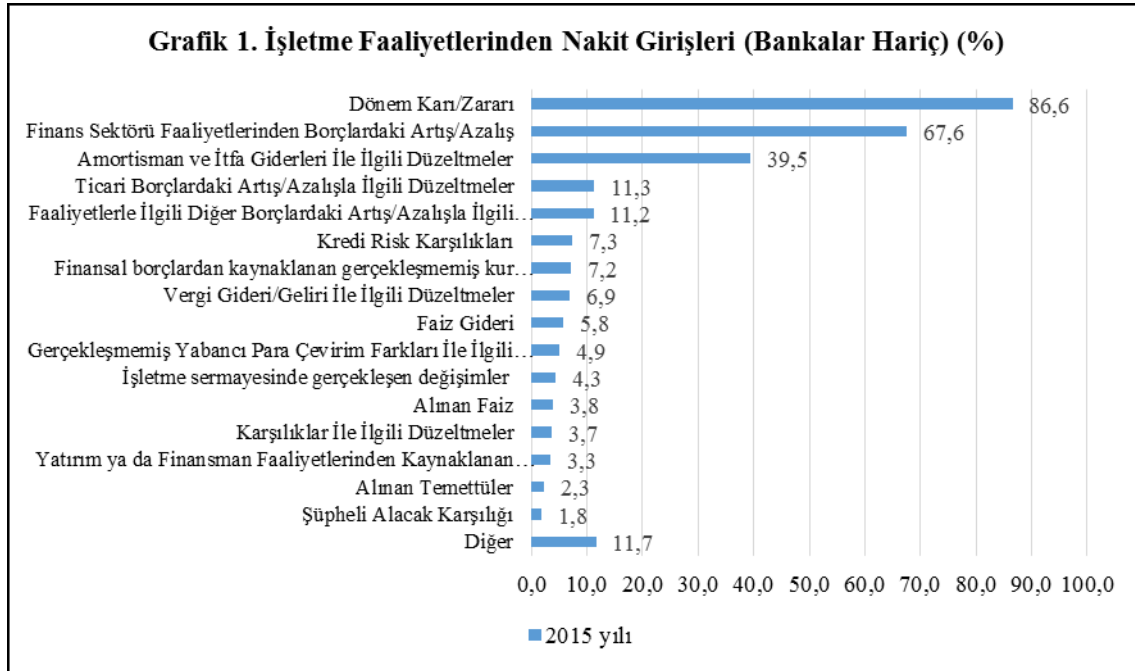
BİST 30'da şirketlerin nakit akış tablolarını hangi yönteme göre oluşturduklarına bakıldığında Tablo 2'deki görünüm ortaya çıkmaktadır. Buna göre analize tabi şirketler tamamı nakit akış tablolarının sunumunu net yönteme göre gerçekleştirmiştir. KKG'nın şirketlere brüt yöntemi kullanmalarını tavsiye etmesine karşın şirketlerin tamamının net yöntemi tercih etmesinin ana nedeni bu yöntemin brüt yönteme göre daha pratik olmasıdır.

Tablo 2. Nakit Akış Tablolarını Oluşturma Yöntemleri

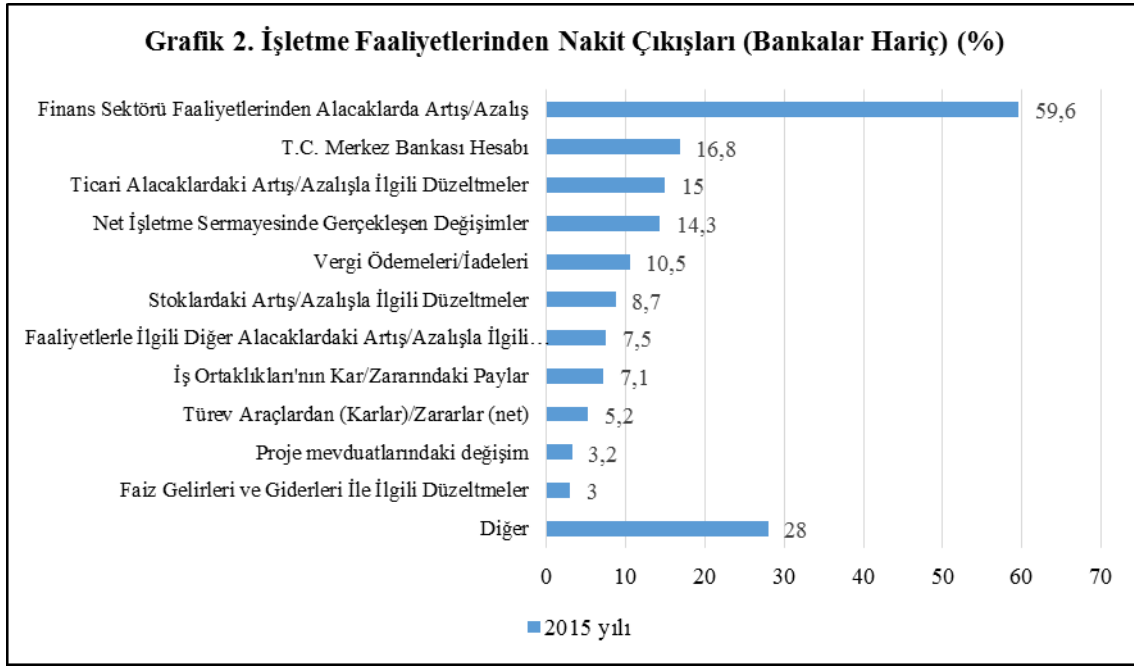
Yöntem	Frekans (f)	Yüzde (%)
Net (Dolaylı) Yöntem	29	100
Brüt (Dolaysız) Yöntem	0	0
TOPLAM	29	100

Nakit akış tablosu; işletme faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetleri olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmada da şirketlerin her bölümde en çok kullandıkları nakit akış kaleminin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bankaların sundukları nakit akış tabloları ile diğer şirketlerin sundukları nakit akış tablolarında farklılık olması nedeni ile analiz sonuçlarının grafikler ile gösteriminde banka ve banka dışı şirket ayırımına gidilmiştir.

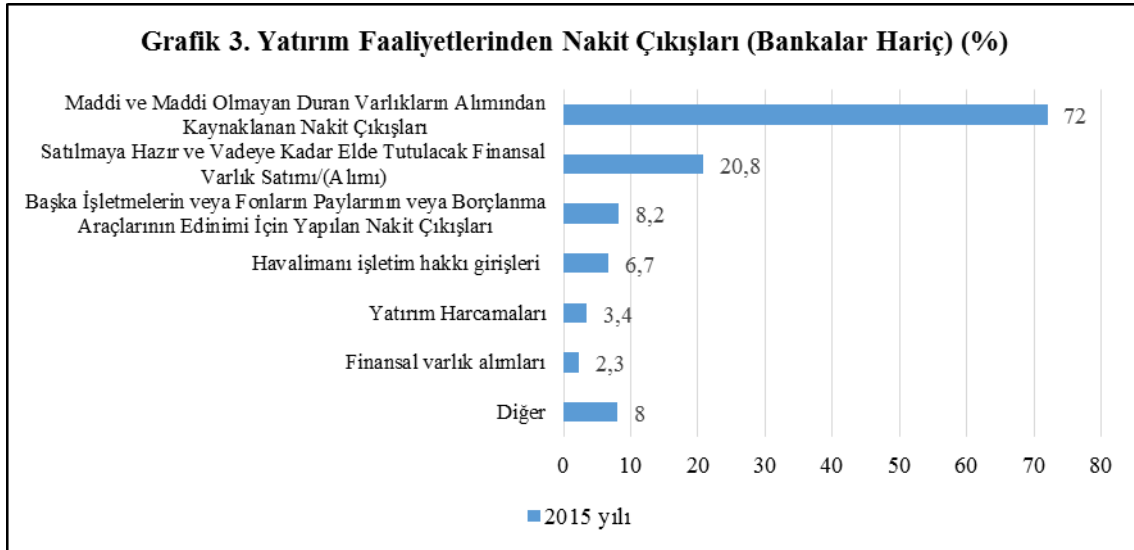
Grafik 1’de şirketlerin (bankalar hariç) işletme faaliyetlerinden sağladıkları nakit akış kalemlerinin işletme faaliyetlerinden net nakit akışına oranı verilmiştir. Buna göre en yüksek nakit yaratan faaliyet, dönem karıdır. Bunu finans sektörü faaliyetlerinden borçlardaki artış, amortisman ve itfa giderleri ile ilgili düzeltmeler, ticari borçlardaki artış ile diğer kalemler izlemektedir. Grafikte görüldüğü üzere oranlar yüzde üzerinden verilmesine karşın tüm kalemlerin toplam oranı %279,04’tür. Bunun anlamı, işletme faaliyetlerinden sağlanan nakdin net nakit akışın 2,79 katı olduğudur. Bu orandan Grafik 2’de gösterilen işletme faaliyetlerinden nakit çıkışları toplam oranı %179,04 çıkarıldığında işletme faaliyetlerinden net nakit akışına (%100’e) ulaşılmaktadır. Grafik 3, 4, 5 ve 6’da yer alan bilgilerin de bu şekilde okunması ve yorumlanması gerekmektedir.

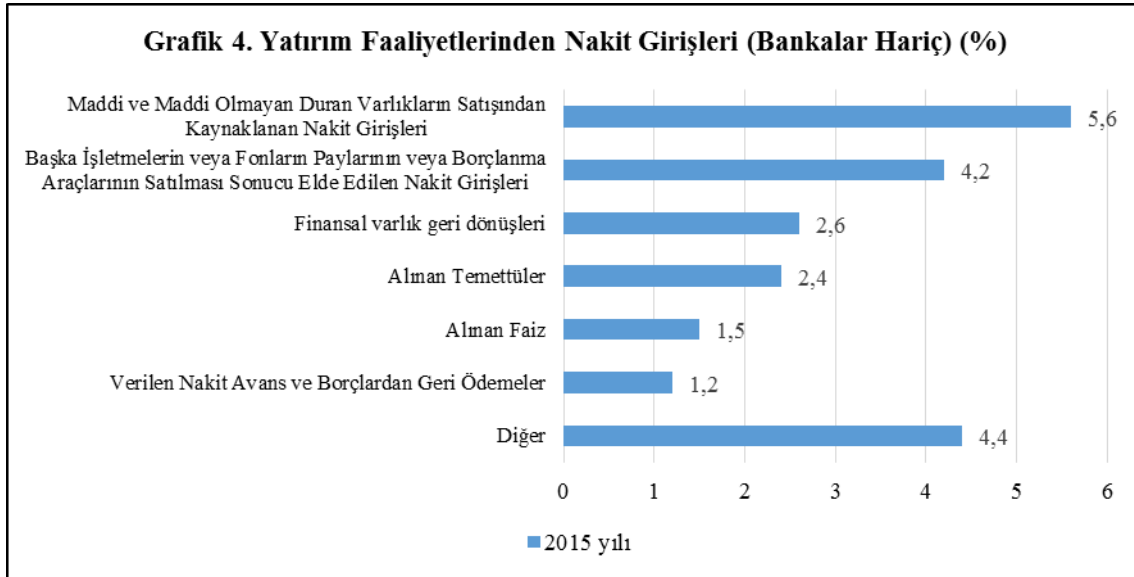
Şirketlerin (bankalar hariç) işletme faaliyetlerinden nakit çıkışları Grafik 2’de gösterilmektedir. Buna göre en çok nakit çıkışı, finans sektörü faaliyetlerinden alacaklarda artış sonucu gerçekleşmiştir. Bunu T.C. Merkez Bankası hesabı, ticari alacaklardaki artış ile ilgili düzeltmeler, net işletme sermayesinde gerçekleşen değişimler ve vergi ödemeleri takip etmiştir.

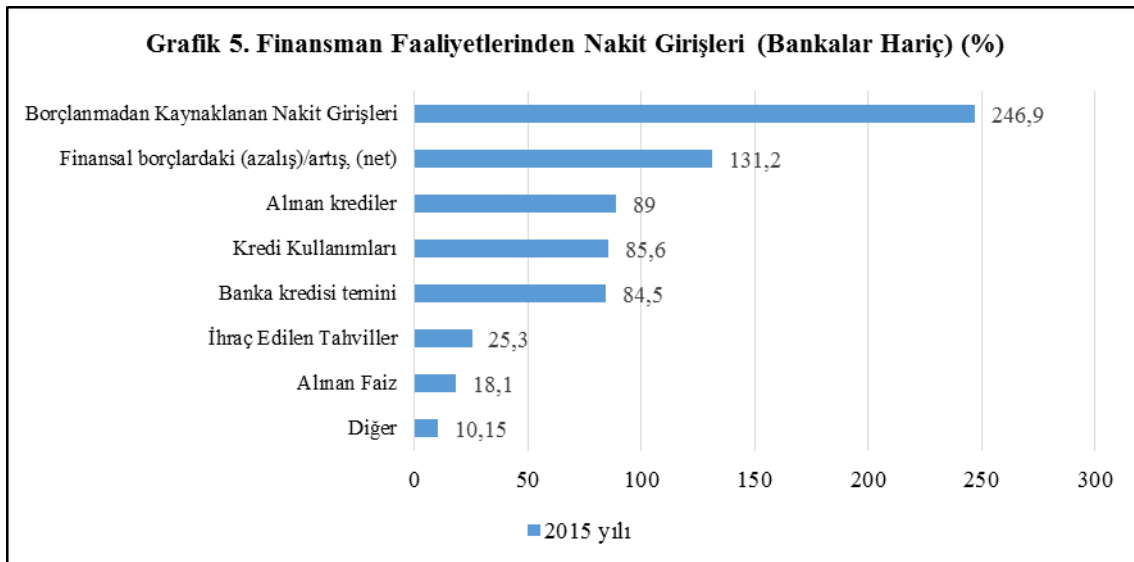
Şirketlerin (bankalar hariç) yatırım faaliyetlerinden nakit çıkışları kalemleri Grafik 3'te gösterilmiştir. Buna göre en çok nakit çıkışı, maddi ve maddi olmayan duran varlıkların alımından kaynaklanan nakit çıkışlarından kaynaklanmıştır. Bu kalemi satılmaya hazır ve vadeye kadar elde tutulacak finansal varlık alımı, başka işletmelerin veya fonların paylarının veya borçlanma araçlarının edinimi için yapılan nakit çıkışları, havalimanı işletim hakkı girişleri ve yatırım harcamaları takip etmiştir.

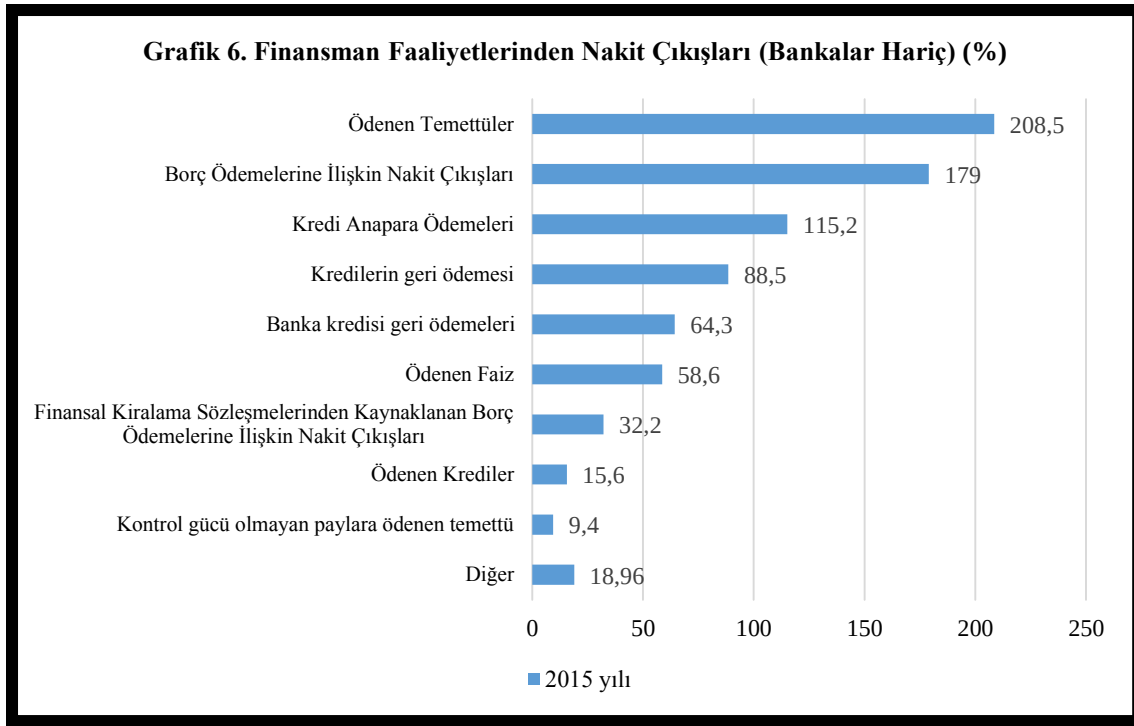
Şirketlerin (bankalar hariç) yatırım faaliyetlerinden nakit girişleri kalemleri Grafik 4'te gösterilmiştir. Buna göre en çok nakit girişi, maddi ve maddi olmayan duran varlıkların satışından kaynaklanmıştır. Bu kalemi başka işletmelerin veya fonların paylarının veya borçlanma araçlarının satılması sonucu elde edilen nakit girişleri, finansal varlık geri dönüşleri, alınan temettüler, alınan faiz ve verilen nakit avans ve borçlardan geri ödemeler takip etmiştir. Ancak yatırım faaliyetlerinden nakit girişleri, nakit çıkışlarına oranla çok düşük oranda gerçekleşmiştir. Bu nedenle Emlak Konut GYO A.Ş. dışındaki tüm şirketlerde yatırım faaliyetlerinden net nakit çıkışı olmuştur.

Şirketlerin (bankalar hariç) finansman faaliyetlerinden nakit girişleri kalemleri Grafik 5'te gösterilmiştir. Buna göre en çok nakit girişi, borçlanmadan kaynaklanan nakit girişleri sonucu gerçekleşmiştir. Bunu finansal borçlardaki artış, alınan krediler, kredi kullanımları, banka kredisi temini, ihraç edilen tahviller ve alınan faiz takip etmiştir.

Şirketlerin (bankalar hariç) finansman faaliyetlerinden nakit çıkışı kalemleri Grafik 6'da gösterilmiştir. Buna göre en çok nakit çıkışı, ödenen temettülerden kaynaklanmıştır. Bunu borç ödemelerine ilişkin nakit çıkışları, kredi anapara ödemeleri, kredilerin geri ödenmesi, banka kredisi geri ödemeleri, ödenen faiz ve finansal kiralama sözleşmelerinden kaynaklanan borç ödemelerine ilişkin nakit çıkışları takip etmiştir.

Bankaların nakit akış tabloları incelendiğinde diğer şirketlerin aksine standart bir nakit akış tablosu formatının olduğu görülmektedir. Bankaların nakit akış tablolarında faaliyet konusu aktif ve pasiflerdeki değişim öncesi faaliyet karı (bu bölüm diğer şirketlerin nakit akış tablolarında işletme faaliyetlerinden sağlanan nakit akışları olarak sınıflandırılmıştır) Tablo 3'te gösterilmiştir. Buna göre en yüksek nakit girişi; alınan faizlerden sağlanırken, en yüksek nakit çıkışının ise ödenen faizlerden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. Bankacılık Faaliyet Konusu Aktif ve Pasiflerdeki Değişim Öncesi Faaliyet Karı (%)

Nakit Akış Kalemi	Oran (%)
Ödenen Faizler	-268,78
Diğer	-145,59
Personele ve Hizmet Tedarik Edenlere Yapılan Nakit Ödemeler	-138,01
Ödenen Vergiler	-17,75
Alınan Temettüleri	0,17
Zarar Olarak Muhasebeleştirilen Donuk Alacaklardan Tahsilatlar	37,37
Elde Edilen Diğer Kazançlar	50,57
Alınan Ücret ve Komisyonlar	104,75
Alınan Faizler	477,28
Toplam	100

Bankaların faaliyet konusu aktif ve pasiflerdeki değişim Tablo 4'te gösterilmiştir. Buna göre en yüksek nakit girişi; kredilerdeki net azalış, en yüksek nakit çıkışı ise diğer mevduatlardaki net azalış sonucunda gerçekleşmiştir.

Tablo 4. Bankacılık Faaliyetleri Konusu Aktif ve Pasiflerdeki Değişim (%)

Nakit Akış Kalemi	Oran (%)
Diğer Mevduatlarda Net Artış (Azalış)	-1.122,15
Alınan Kredilerdeki Net Artış (Azalış)	-389,23
Diğer Borçlarda Net Artış (Azalış)	-74,46
Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklarda Net (Artış) Azalış	-1,09
Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklarda Net (Artış) Azalış	-1,09
Vadesi Gelmiş Borçlarda Net Artış (Azalış)	0,00
Bankaların Mevduatlarında Net Artış (Azalış)	49,37
Bankalar Hesabındaki Net (Artış) Azalış	144,36

Bankalar Hesabındaki Net (Artış) Azalış	144,36
Diğer Aktiflerde Net (Artış) Azalış	170,76
Kredilerdeki Net (Artış) Azalış	1.322,45
Toplam	100

Bankaların yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışı Tablo 5'te gösterilmiştir. Buna göre en yüksek nakit girişinin; elden çıkarılan satılmaya hazır finansal varlıklardan, en yüksek nakit çıkışının ise elde edilen satılmaya hazır finansal varlıklardan kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bu bölümde sunulan bilgilerin işareti (+ ve -) ilk bölümde sunulan bilgilerin işaretine zıttır. Yani bankacılık faaliyetleri konusu aktif ve pasiflerdeki nakit girişleri pozitif işaretli iken, yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarındaki nakit girişi ise negatif işaretlidir.

Tablo 5. Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışı (Bankalar) (%)

Nakit Akış Kalemi	Oran (%)
Elden Çıkarılan Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	-248,03
Satılan Yatırım Amaçlı Menkul Değerler	-47,21
Elden Çıkarılan Menkul ve Gayrimenkuller	-18,50
Elden Çıkarılan İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar (İş Ortaklıkları)	-0,10
İktisap Edilen İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve Birlikte Kontrol Edilen Ortaklıklar (İş Ortaklıkları)	0,32
Diğer	1,88
Satın Alınan Menkuller ve Gayrimenkuller	24,21
Satın Alınan Yatırım Amaçlı Menkul Değerler	38,70
Elde Edilen Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	348,74
Toplam	100

Bankaların finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışı Tablo 6'da gösterilmiştir. Buna göre en yüksek nakit girişi; krediler ve ihraç edilen menkul değerlerden sağlanan nakitten, en yüksek nakit çıkışı ise krediler ve ihraç edilen menkul değerlerden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışı (Bankalar) (%)

Nakit Akış Kalemi	Oran (%)
Krediler ve İhraç Edilen Menkul Değerlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı	-700,92
Temettü Ödemeleri	-33,96
Krediler ve İhraç Edilen Menkul Değerlerden Sağlanan Nakit	834,88
Toplam	100

Çalışma sonucunda elde edilen son bulgu ise Tablo 7'de gösterilen şirketlerin 2015 yılındaki nakit akışlarının faaliyet türleri bazında ortalama tutarları ile ilgilidir.

Tablo 7. Faaliyet Türleri Bazında Ortalama Nakit Akış Tutarları (₺)

Faaliyet Bölümü	Bankalar	Bankalar Hariç
İşletme Faaliyetlerinden Nakit Akışları	2.420.585.000	1.439.226.838
Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akışları	-3.736.979.500	-1.348.246.882
Finansman Faaliyetlerinden Nakit Akışları	1.390.618.500	-247.286.600

5. SONUÇ

İşletmenin kârlılığını ve finansal durumunu, bilanço ve gelir tablosunu analiz ederek ortaya koymak mümkündür. Ancak, bilançodaki veriler statik olduğu için ve gelir tablosunda da nakit akışı gerektirmeyen kalemler bulunduğundan, bu finansal tablolar işletmenin borçlarını ödeme gücünü tespit etmek konusunda yeterli bilgi sağlamamaktadır. Nakit akış tablosu ise işletmenin sağladığı nakit akışlarını, bu nakit akışlarını hangi faaliyetlerden elde ettiği ve hangi faaliyetlerde kullandığını göstermesinden dolayı finansal tablo kullanıcıları için işletmenin borçlarını ödeme gücü konusunda önemli bir tablo olarak değerlendirilmektedir. Özellikle de kredi verenler açısından işletmenin nakit

yaratabilme gücü yani borçlarını geri ödemek için yeterli nakde sahip olup olmadığı, kârlılığın bile daha önemli bir gösterge olarak ifade edilmektedir.

Bu çalışmada da, işletmelerin nakit yaratabilme gücünü ve nakit akışlarının kaynaklarını ve kullanımlarını gösteren Nakit Akış Tablosu ele alınmıştır. Çalışmada öncelikle nakit akış tablosu tanımlanmış, önemi ve yararları konusunda bilgiler verilmiştir. Daha sonra ise nakit akış tablolarının hazırlanması zorunlu kılan Türkiye Muhasebe Standartları'nda bu tablolara ait düzenlemelerin neler olduğu incelenmiş ve bu düzenlemelere dair özet bir değerlendirme yapılmıştır. Son bölümde ise BİST 30 endeksinde yer alan şirketlerin hazırladıkları nakit akış tabloları analiz edilmiş ve birtakım değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Çalışmada ele alınan nakit akış tablosu ve bu çerçevede 2015 yılındaki veriler kapsamında BİST 30'da gerçekleştirilen araştırmada elde edilen sonuçları aşağıda belirtilen maddeler halinde özetlemek mümkündür:

- ✓ Nakit akış tabloları, Türkiye Muhasebe Standartları öncesinde şirketler tarafından ihtiyari olarak düzenlenmekte ve kamuoyu ile paylaşılmamakta iken Türkiye Muhasebe Standartları sonrasında bu standartları uygulamak durumunda olan şirketler için zorunlu hale gelmiş olup aynı zamanda kamuoyu ile paylaşılmaktadır.
- ✓ KGK, nakit akış tablolarının hazırlanması konusunda işletmelere brüt (dolaysız) yöntemi tavsiye etmesine rağmen araştırma kapsamında BİST 30'da yer alan tüm işletmelerin nakit akış tablolarını net (dolaylı) yönteme göre düzenledikleri tespit edilmiştir. İşletmelerin bu yöntemi tercih etmesinin sebebi ise net yöntemin daha pratik olmasından kaynaklanmaktadır.
- ✓ BİST 30'daki bankalar hariç şirketlerin faaliyetlerindeki en büyük nakit girişi; işletme faaliyetlerinde dönem karından, yatırım faaliyetlerinde maddi ve maddi olmayan duran varlıkların satışından, finansman faaliyetlerinde borçlanmadan kaynaklanmıştır.
- ✓ BİST 30'daki bankalar hariç şirketlerin faaliyetlerindeki en büyük nakit çıkışı; işletme faaliyetlerinde finans sektörü faaliyetlerinden alacaklardaki artıştan, yatırım faaliyetlerinde maddi ve maddi olmayan duran varlıkların alımından, finansman faaliyetlerinde ise ödenen temettülerden kaynaklanmıştır.
- ✓ BİST 30'da bankaların faaliyetlerindeki en büyük nakit girişi; faaliyet konusu aktif ve pasiflerdeki değişimde kredilerdeki net azalıştan, yatırım faaliyetlerinde elden çıkarılan satılmaya hazır finansal varlıklardan, finansman faaliyetlerinde krediler ve ihraç edilen menkul değerlerden sağlanan nakitten kaynaklanmıştır.
- ✓ BİST 30'da bankaların faaliyetlerindeki en büyük nakit çıkışı sağlayan kalemler; faaliyet konusu aktif ve pasiflerdeki değişimde diğer mevduatlardaki net azalıştan, yatırım faaliyetlerinde elde edilen satılmaya hazır finansal varlıklardan, finansman faaliyetlerinde ise krediler ve ihraç edilen menkul değerlerden kaynaklanmıştır.
- ✓ Nakit akışlarının faaliyet türleri bazında ortalama tutarları değerlendirildiğinde bankalar hariç şirketlerin işletme faaliyetleri sonucunda nakit girişi, yatırım ve finansman faaliyetleri sonucunda nakit çıkışı gerçekleştiği; bankalarda ise işletme ve finansman faaliyetleri sonucunda nakit girişi, yatırım faaliyetleri sonucunda nakit çıkışı gerçekleştiği görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, N. & Tenker, N. (2010). Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Aydın, N.; Başar, M. & Coşkun, M. (2006). Finansal Yönetim, Aktüel Tanıtım, Eskişehir.
- Chambers, N. (2009). Firma Değerlemesi, Beta Yayınevi, İstanbul.
- Collings, S. (2013). Frequently Asked Questions in IFRS, John Wiley & Sons, West Sussex.
- Çabuk, A. & Lazol, İ. (2010). Mali Tablolar Analizi, Ekin Kitabevi, Bursa.
- Durmuş, A. H. & Arat, M. E. (2000). Mali Tablolar Tahlili, Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Vakfı, İstanbul.
- Elliott, B. & Elliott, J. (2011). Financial Accounting and Reporting, Pearson Education, Essex.

- Fridson, M. & Alvarez, F. (2002). Financial Statements Analysis: A Practitioner's Guide, John Wiley & Sons, USA.
- Gökçen, G.; Ataman, B. & Çakıcı, C. (2016). Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uygulamaları, Beta Basım, İstanbul.
- KAP. (2017). BİST 30 Şirketleri Bağımsız Denetim Raporları. www.kap.gov.tr (02.04.2017)
- KGK. (2017a). TMS 1: Finansal Tabloların Sunuluşu. www.kgk.gov.tr (02.04.2017)
- KGK. (2017b). TMS 7: Nakit Akış Tablosu. www.kgk.gov.tr (02.04.2017)
- Özerhan, Y. & Yanık, S. (2012). Açıklamalı ve Örnek Uygulamalı Türkiye Muhasebe Standartları, TÜRMOB Yayınları, Ankara.
- Sağlam, N.; Yolcu, M. & Eflatun, A. O. (2012). UFRS (UMS-TFRS-TMS) Uygulama Rehberi, Hipotez Yayınları, Bursa.
- Savcı, M. (2010). Mali Tablolar Analizi, Murathan Yayınevi, Trabzon.
- Schmidlin, N. (2014). The Art of Company Valuation and Financial Statement Analysis: A Value Investor's Guide With Real-Life Case Studies, John Wiley & Sons, UK.
- Stolowy, H.; Lebas, M. J. & Ding, Y. (2013). Financial Accounting and Reporting, Cengage Learning, Hampshire.
- Şensoy, N. (2002). Nakit Akış Tabloları, Yaylım Yayıncılık, İstanbul.
- Yalkın, Y. K. (2012). Genel Muhasebe: İlkeler ve Uygulamalar, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.